

Handläggningen av ett tvångsmedelsärende vid åklagarkammaren i Karlskrona

1. Bakgrund

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) granskar fortlöpande de underrättelser som kommer in till nämnden om beslut att underlåta att underrätta enskilda om hemlig tvångsmedelsanvändning.¹

Nämnden har granskat ett tvångsmedelsärende som har handlagts av en åklagare vid åklagarkammaren i Karlskrona där beslut fattats om att underlåta att underrätta en enskild om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (hemlig avlyssning). Granskningen har syftat till att kontrollera om ärendet handlagts i enlighet med lag eller annan författning.

2. Rättsliga utgångspunkter

Hemlig avlyssning får enligt 27 kap. 20 § första stycket rättegångsbalken endast ske om någon är skäligen misstänkt för brott och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Enligt nuvarande reglering finns det inte någon möjlighet att använda hemlig avlyssning i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för ett brott.² Hemlig avlyssning får vidare endast avse en teleadress eller elektronisk kommunikationsutrustning som, under den tid som tillståndet avser, innehas eller har innehafts av den misstänkte eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av den misstänkte (första punkten), eller som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte har kontaktat eller kommer att kontakta (andra punkten).

Bestämmelsens andra punkt avser alltså teleadresser eller elektronisk kommunikationsutrustning som innehas av någon annan än den misstänkte.

¹ Se 27 kap. 33 § rättegångsbalken och 14 b § förundersökningskungörelsen (1947:948).

² Den 1 oktober 2023 träder dock lagändringar i kraft som möjliggör användning av hemlig avlyssning i sådant syfte, se prop. 2022/23:126 s. 117–136.

Tvångsmedelsanvändningen anses dock rikta sig mot den misstänkte och inte mot innehavaren av teleadressen eller kommunikationsutrustningen.³

3. Granskningen

Nämnden har tagit del av handlingarna i tvångsmedelsärendet. Av handlingarna framgår bl.a. följande.

Ansvarig åklagare har ansökt om och beviljats tillstånd till hemlig avlyssning avseende två personer som var skäligen misstänkta för ett allvarligt brott. Av underlaget till ansökan om hemlig avlyssning framgår att de teleadresser som den hemliga avlyssningen avsåg innehades av eller kunde antas användas av respektive misstänkt. I åklagarens ansökningar om tillstånd till hemlig avlyssning har dock både första och andra punkten i 27 kap. 20 § första stycket rättegångsbalken angetts.

Åklagaren har uppmanats att yttra sig och bl.a. utveckla varför både första och andra punkten i ovan nämnda bestämmelse har angetts i ansökan. Åklagaren har i den delen uppgett sammanfattningsvis följande.

Vid tillfället var två personer på sannolika skäl misstänkta för det aktuella brottet. Det fanns ytterligare gärningsmän som inte var identifierade. Det fanns misstanke om att gärningsmännen skulle komma att kontakta varandra. Teleadresserna var därför både nummer som innehades av de två misstänkta, men också nummer som det fanns synnerlig anledning att anta att någon av de andra gärningsmännen skulle komma att kontakta. Åtgärden var av synnerlig vikt för att få reda på vad som hänt vid brottstillfället och för att få fram vilka de två andra gärningsmännen var.

4. Nämndens bedömning

Nämnden kan konstatera att de teleadresser som har angetts i ansökningarna om hemlig avlyssning är sådana som antingen innehades av eller kunde antas komma att användas av respektive misstänkt. Åklagaren har således varken ansökt om eller beviljats tillstånd till hemlig avlyssning avseende någon teleadress som innehades av någon annan än den misstänkte och som avses i 27 kap. 20 § första stycket andra punkten rättegångsbalken. Åklagaren borde därför inte hänvisat till den bestämmelsen i ansökningarna om hemlig avlyssning.

---

³ Prop. 2002/03:74 s. 39.

Som framgått ovan förutsätter hemlig avlyssning att det finns en skäligen misstänkt och att åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Nämnden ifrågasätter inte att den hemliga avlyssningen givet förhållandena i ärendet var av synnerlig vikt för utredningen. Åklagaren har dock uppgett att ett av syftena med åtgärden var att identifiera andra misstänkta gärningsmän. Med anledning av detta vill nämnden framföra följande.

I många fall torde hemlig avlyssning som används mot en skäligen misstänkt person i syfte att berika förundersökningsmaterialet också kunna leda till att andra misstänkta gärningsmän identifieras. Nämnden har ingen invändning mot detta. Att använda hemlig avlyssning mot en skäligen misstänkt person uteslutande i syfte att identifiera andra misstänkta har däremot inte stöd i lagens förarbeten och det kan ifrågasättas om sådan tvångsmedelsanvändning är förenlig med kravet på att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen.⁴

Såvitt gäller det nu granskade ärendet tycks det primära syftet med den hemliga avlyssningen inte ha varit att identifiera andra misstänkta gärningsmän. Enligt nämnden saknas därför anledning att ifrågasätta den aktuella tvångsmedelsanvändningen.

Åklagarens yttrande innehåller en del oklarheter och möjliga missuppfattningar om den rättsliga regleringen. Nämnden har tidigare framfört att de lagändringar som träder i kraft den 1 oktober 2023 medför att regleringen i 27 kap. rättegångsbalken blir än mer otydlig och svår att tillämpa, vilket medför en ökad risk för att misstag begås.⁵ Nämnden vill därför understryka vikten av att åklagare i varje enskilt fall noga överväger de rättsliga och faktiska förutsättningarna för det aktuella tvångsmedlet och att dessa tydligt anges i ansökan om hemliga tvångsmedel.

5. Beslut

Med detta uttalande avslutas ärendet.

---

⁴ Jfr. JO 2011/12 s. 71 och Lindberg, Gunnel, Straffprocessuella tvångsmedel – när och hur får de användas? 5 uppl., Norstedts Juridik 2022, s. 576.

⁵ Nämndens remissyttrande den 21 september 2022 över betänkandet Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel (SOU 2022:19), dnr 87-2022.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Barbro Thorblad, Anti Avsan, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Matheus Enholm, Christina Linderholm och Olle Sandahl (enhälligt).

Föredragande: Lovisa Widerström

Expedition till:

Åklagarkammaren i Karlskrona

För kännedom till:

Åklagarmyndigheten, tillsynsavdelningen